

SUĐENJA PRED SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA KOSOVA

(JUL - DECEMBAR 2024)

SADRŽAJ

- | SUĐENJA U PRETHODNOM POSTUPKU
- | PRVOSTEPENA SUĐENJA (GLAVNI PRETRES)
- | DRUGOSTEPENI POSTUPAK – APELACIONI SUD
- | ZAVRŠETAK SLUŽENJA KAZNE ZATVORA

Fond za humanitarno pravo Kosovo (FHPK) u kontinuitetu prati sudske procese koji se vode pred Specijalizovanim većima Kosova (SVK). Objavljuje biltene i analize vezane za rad Specijalizovanih veća, koji služe široj javnosti da bude bolje informisana o napredovanju sudskih predmeta.

Ovaj bilten predstavlja opšte informacije o napredovanju suđenja pred SVK-om tokom šestomesečnog perioda jul - decembar 2024. godine.

Tokom ovog perioda u toku je bio rad na pet (5) predmeta: Tužilac protiv Hašima Tačija i drugih; Tužilac protiv Pjetera Šalje; Tužilac protiv Saljiha Mustafe; Tužilac protiv Sabita Januzija i drugih; Tužilac protiv Hašima Tačija i drugih (sprovođenje pravde).

SUĐENJA U PRETHODNOM POSTUPKU

Tužilac protiv Hašima Tačija i drugih (sprovođenje pravde)

Hašim Tači, Baškim Smakaj, Isni Kiljaj, Fadilj Fazljiju i Hajredin Kuči se terete po optužnici koju je 6. decembra 2024. godine potvrdilo Specijalizovano tužilaštvo. ST je 5. decembra 2024, uhapsio Isni Kiljaja, Baškima Smakaja i Fadilja Fazljijua a isti su dan kasnije prebačeni u pritvorsku jedinicu Specijalizovanih veća Kosova (SVK) u Hagu. Takođe, Hašimu Tačiju je uručen nalog za hapšenje 5. decembra, dok je Hajredinu Kučiju uručen poziv za njegovo prvo pristupanje sudu.

Prema optužnici, približno u periodu od 12. aprila do 2. novembra 2023, tokom odvojenih, nepriviligovanih poseta u pritvorskom objektu, Hašim Tači je pružio Smakaju, Kiljaju, Fazljiju i Kučiju poverljive informacije o svedocima tužilaštva, naložio im da utiču na svedočenje svedoka tužilaštva i dao im detaljna uputstva kako da to učine. U optužnici se takođe navodi da je Tači koordinisao delovanje sa tri grupe lica, koje su činili Smakaj, Fazljiju i Kiljaj i druga lica koja se ne terete, kao i sa Kučijem, kako bi uticao na svedočenje svedoka tužilaštva u suđenju za ratne zločine u predmetu Tači i drugi.

- Tači, Smakaj, Kiljaj i Fazljiju se terete da su izvršili krivično delo pokušaj ometanja službenog lica u vršenju službene dužnosti.
- Tači, Smakaj, Kiljaj, Fazljiju i Kuči se terete za izvršenje krivičnog dela nepoštovanja suda.
- Sem toga, Tači se takođe tereti za izvršenje krivičnog dela povreda tajnosti postupka.

Dana 8. decembra 2024, na prvom pojavljivanju pred sudom, Tači i Smakaj se nisu izjasnili o krivici dok se Fazljiju izjasnio da nije kriv po svim tačkama optužnice. Narednog dana, 9. decembra, i Kuči i Kiljaj su se izjasnili da nisu krivi po svim tačkama optužnice.

Smakaju, Kiljaji i Fazljiju je određena mera pritvora dok se Kuči brani sa slobode.

Postupak je još uvek u prethodnom postupku.

PRVOSTEPENA SUĐENJA (GLAVNI PRETRES)

Tužilac protiv Hašima Tačija i drugih

Hašim Tači, Kadri Veselji, Jakup Krasnići i Redžep Seljimi, svi visokorangirani u OVK, optuženi su od strane tužilaštva da su izvršili ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, u periodu od marta 1998. do septembra 1999. godine, na nekoliko lokacija na Kosovu i u Albaniji, koje su prema navodima, učinili pripadnici OVK nad stotinama civila i lica koja nisu učestvovala u ratnim dejstvima. Svi okrivljeni su u pritvoru od novembra 2020. godine.

Početkom aprila 2023. godine počeo je glavni pretres iznošenjem uvodnih reči stranaka u postupku, a od tada se suđenje intenzivno nastavilo saslušanjem svedoka koje je predložilo tužilaštvo.

U periodu jul - decembar 2024. godine održano je ukupno 57 sudskih ročišta, na kojima je saslušano 36 svedoka koje je predložilo tužilaštvo. Od početka sudskog procesa pa sve do kraja 2024. godine saslušano je ukupno 110 svedoka, koje je predložilo tužilaštvo.

Među ovim svedocima, njih 19 su bili zaštićeni svedoci, čija imena nisu obelodanjena i njihova svedočenja su održana uglavnom na poluzatvorenim ročištima, 17 svedoka je svedočilo sa svojim identitetom otkrivenim javnosti i na ročištima otvorenim za javnost. Među ovim svedocima bilo je onih koji su bili žrtve ili su imali saznanja o bilo kom slučaju u vezi sa optužnicom, a isti su svedočili o organizacionim strukturama OVK kao i o zatočeničkim centrima u određenim zonama. Među njima je bilo i pripadnika različitih organizacionih nivoa OVK, uključujući komandante zona, brigada i jedinica.

Dana 21. avgusta 2024, na zahtev okrivljenog Kadrije Veseljija i njegovog advokata, Bena Emersona, pretresno veće je uvažilo njihov zahtev i odlučilo da prekine zastupanje Kadrije Veseljija advokatu Emersonu. 22. avgusta 2024, advokat Rodni Dikson postavljen je za glavnog Veseljijevog advokata. Prestanak zastupanja od strane Emersona nastupio je kao posledica „nepopravljive povrede odnosa advokat - klijent“.

Glavni pretres se nastavlja 13. januara 2025. saslušanjem sledećih svedoka koje je predložilo tužilaštvo.

Tužilac protiv Sabita Januzija, Ismeta Bahtijarija i Hadži Šalje

Nakon hapšenja od strane Specijalizovanog tužilaštva (ST), Sabit Januzi i Ismet Bahtijari su prebačeni u pritvorsku jedinicu SVK-a u Hagu dana 6. oktobra 2023, dok je Hadži Šalja prebačen 12. decembra 2023.

Dana 13. decembra 2023. ST je podneo zahtev za spajanje predmeta protiv Januzija i Bahtijarija sa predmetom koji se vodi protiv Hadži Šalje. Sudija za prethodni postupak je 8. februara 2024. odobrio zahtev za spajanje predmeta. Dana 27. februara 2024. ST je podneo spojenu optužnicu, koju je kasnije ponovo podneo 8. jula 2024. godine, uvrstivši u istu nove činjenične navode koji su se ticali samo Januzija i Bahtijarija.

Prema potvrđenoj optužnici, „svedok 1“ je lice koje je pružilo ili će verovatno pružiti informacije Specijalnom istražnom timu, Specijalizovanom tužilaštvu i/ili bilo kom panelu Specijalizovanih veća Kosova (SVK) o bilo kakvim zločinima ili krivičnim delima koja potpadaju pod nadležnost SVK-a. U optužnici se navodi da su od 5. do 12. aprila 2023, Šalja, Januzi i Bahtijari u saradnji sa drugim licima, uticali na „svedoka 1“.

U optužnici se dalje navodi da su se Januzi i Bahtijari, po nalogu Hadžija Šalje, u dva navrata pojedinačno sastali sa „svedokom 1“ kako bi ga, upotrebom ozbiljnih pretnji i obećanjem poklona ili druge koristi, naveli da povuče izjavu ili da se uzdrži od davanja iskaza u službenom postupku pred Specijalizovanim većima.

Čime su izvršili krivično delo ometanja službenih lica u vršenju službenih dužnosti, kao i krivično delo zastrašivanja u toku krivičnog postupka.

4. septembra 2024. godine predmet je prosleđen pretresnom veću.

Dana 18. i 19. decembra su održana ročišta o sporazumima o priznanju krivice, na kojima su se sva trojica okrivljenih izjasnili krivim po tačkama 2 i 3 potvrđene optužnice.

Pretresno veće trenutno razmatra sporazume o priznanju krivice u ovom predmetu i u dogledno vreme će doneti odluku.

DRUGOSTEPENI POSTUPAK – APELACIONI SUD

Tužilac protiv Saljiha Mustafe

Saljih Mustafa, komandant jedinice BIA OVK, optužen je za ratne zločine, koje je učinio tokom aprila 1999. godine u selu Zlaš/Zllash u opštini Priština/Prishtinë.

Prvostepeni sud ga je 16. decembra 2022. oglasio krivim i osudio na 26 godina zatvora za ratne zločine proizvoljnog zatvaranja, mučenja i ubistva.

Sudsko veće je 6. aprila 2023. godine izdalo nalog za obeštećenje žrtava, kojim je na ime naknade štete pričinjene žrtvama krivičnog dela tražio isplatu od 207.000 €.

Apelaciono veće je u svojoj presudi od 14. decembra 2023. odbacilo gotovo sve tačke iznete u žalbi Mustafine odbrane. Polazeći od epiteta nemeđunarodnog sukoba, dokaza koji su korišćeni na suđenju, najpovoljnijeg krivičnog zakona, izjave svedoka, elementa nezakonitog ubistva, proizvoljnog pritvaranja pa čak i alibija. Dakle, sve žalbe odbrane su pobijene, sa izuzetkom delimičnog prihvatanja tačaka 9F, 9H i 9K žalbenog spisa. Po oceni veća, jedina povreda prvostepene odluke odnosila se na visinu kazne. Shodno tome, Apelaciono veće je Mustafinu ukupnu jedinstvenu kaznu smanjio s 26 na 22 godine zatvora, u šta se uračunava i vreme provedeno u pritvoru.

Dana 14. marta 2024. odbrana Saljiha Mustafe podnela je zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu. Veće Vrhovnog suda je 29. jula 2024. delimično uvažilo Mustafin zahtev i poništilo je deo presude Apelacionih veća u vezi sa Mustafinom kaznom zatvora u trajanju od 22 godine, i vratilo je predmet na ponovno razmatranje Apelacionom veću, samo u delu koji se tiče visine kazne.

Dana 10. septembra 2024. godine Apelaciono veće je, nakon odluke Vrhovnog suda o ponovnom razmatranju kazne, izreklo kaznu zatvora u trajanju od 15 godina, u koju se uračunava i vreme provedeno u pritvoru. Apelaciono veće je u svojoj odluci smanjilo kaznu izrečenu Mustafi ponovo konstatujući zakon koji je povoljniji po okrivljenog, konkretno Krivični zakonik Republike Kosovo iz 2019. godine, i uzeo je u obzir pređašnju sudsku praksu kada je reč o sličnim krivičnim delima.

Mustafina odbrana je podnela još jedan, drugi po redu, zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu dana 9. decembra 2024, pozivajući se na tačku 4 optužnice koja se tiče ubistva. Prema ovom zahtevu, Mustafina odbrana traži da se smanji kazna u trajanju od 15 godina zatvora, konkretno zahtevajući da se smanji kazna za tačku 4 ili da se odluka poništi, u celosti ili delimično, pozivajući se na zakonitost suđenja.

Vrhovni sud još uvek nije odlučio o ovom zahtevu.

Tužilac protiv Pjetera Šalje

Pjeter Šalja, pripadnik OVK, optužen je od strane Tužilaštva za ratne zločine izvršene u periodu od 17. maja 1999. do 5. juna 1999. godine, nad licima koja su bila zatočena u fabrici metala u Kukešu, Albanija. Pjeter Šalja je i dalje u pritvoru od njegovog hapšenja marta 2021.

Prema optužnici, između 17. maja 1999. i 5. juna 1999. Pjeter Šalja i nekoliko vojnika, policajaca i čuvara OVK, imali su zajednički cilj da ispitaju i zlostavljaju zatočnike. Prema optužnici, sve žrtve tih krivičnih dela bile su građani SRJ koji nisu aktivno učestvovali u neprijateljstvima.

Suđenje Šalji je počelo 21. februara 2023. godine i trajalo je do 17. aprila 2024. godine. Tokom ovog sudskog procesa je saslušano 10 svedoka na predlog Specijalizovanog tužilaštva, 2 svedoka koje je predložio zastupnik oštećene strane i 10 svedoka na predlog Šaljine odbrane. U ovom postupku je učestvovalo 8 žrtava.

Dana 16. jula 2024, sudsko veće je oglasilo Pjetera Šalju krivim za ratne zločine, uključujući proizvoljno zatvaranje, mučenje i ubistvo i osudilo ga je na kaznu zatvora u trajanju od 18 godina. Sa druge strane, 29. novembra 2024, sudsko veće je donelo nalog o isplati reparacija žrtvama, nalažući okrivljenom da im isplati iznos od 208.000 € na ime reparacija za pretrpljena telesna oštećenja, duševnu bol i materijalnu štetu za koje je oglašen krivim.

Šaljina odbrana je na prvostepenu presudu izjavila žalbu Apelacionom sudu, za koju zaključno sa krajem 2024. godine, još uvek nije doneta drugostepena odluka.

ZAVRŠETAK SLUŽENJA KAZNE ZATVORA

Tužilac protiv Hisnija Gucatija i Nasima Haradinaja

Hisni Gucati i Nasim Haradinaj su osuđeni za krivična dela protiv javnog reda i protiv pravosuđa i javne uprave.

Sudsko veće je 18. maja 2022. oglasilo obojicu okrivljenih krivim za ometanje službenih lica u vršenju službene dužnosti, zastrašivanje tokom krivičnog postupka i povredu tajnosti postupka i osudilo je svakog okrivljenog na po četiri (4) godine i šest (6) meseci zatvora i novčanu kaznu od po 100 evra.

Nakon žalbe na prvostepenu odluku koju su izjavili branioci okrivljenih, Apelacioni sud je 2. februara 2023. godine doneo osuđujuću presudu i osudio ih na kaznu zatvora u trajanju od četiri (4) godine i tri (3) meseca i novčanu kaznu od po 100 evra. Ovo je pravosnažna presuda.

Branici okrivljenih su početkom maja 2023. godine podneli Vrhovnom sudu zahteve za zaštitu zakonitosti. Veće Vrhovnog suda je 18. septembra 2023. godine odbacilo oba zahteva za zaštitu zakonitosti.

Nakon što im je predsednica SVK-a preinačila kazne, Gucati i Haradinaj su pušteni iz zatvora uslovno 17. oktobra odnosno 14. decembra 2023.

Na osnovu „Odluke o izmeni kazne“ od 12. decembra 2023, Hisni Gucati i Nasim Haradinaj su dana 24. decembra 2024. godine završili služenje svojih kazni.

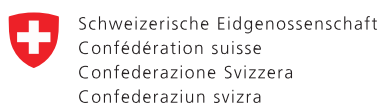
Nalazi FHPK-a:

- Jedan pozitivan aspekt u sudskom postupku protiv Hašima Tačija i drugih (ratni zločini) je pokušaj ekonomiziranja postupka. Tokom ovog perioda, prihvaćena su kao pročitana svedočenja desetina svedoka koje je predložilo tužilaštvo, a koji neće biti saslušani lično na glavnoj raspravi. Ovaj postupak doprinosi ubrzanju i efikasnosti sudskog procesa.

- Uprkos činjenici da su Specijalizovana veća Kosova (SVK) obrazovana prevashodno za potrebe suđenja za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti počinjenih u periodu od 1998-2000, zaključno sa krajem 2024. godine je ukupno šest (6) lica okrivljeno za ratne zločine a deset (10) za ometanje vođenja pravosuđa ili uticanje na svedoke. Ova činjenica pokazuje da se svedoci često osećaju nesigurno tokom davanja svojih izjava, zbog pokušaja uticaja na njih. Ova situacija se potvrđuje i potrebom za obezbeđivanjem zaštitnih mera za značajan broj svedoka.

Izradu ove publikacije finansijski je podržalo Savezno ministarstvo spoljnih poslova Švajcarske kroz projekat „Unapređenje procesa pomirenja kroz inkluzivan i holistički pristup suočavanju sa prošlošću na Kosovu“ organizacije „Nacionalna zadužbina za demokratiju“ projektom pod nazivom „Promovisanje tranzicione pravde, dijaloga i razumevanja istorije“.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Fonda za humanitarno pravo Kosovo i ni na koji način ne odražava stavove Saveznog ministarstva spoljnih poslova Švajcarske i „Nacionalne zadužbine za demokratiju“.

Federal Department of Foreign Affairs FDFA

